

LESPROGRAMMA

ONDERBOUW VO

Wat is waar?

FOTO: UNSPLASH CAMILO JIMENEZ

VOOR DE DOCENT

Wat is waar?

In deze les leren de leerlingen welke basisprincipes journalisten gebruiken om aan betrouwbare informatie te komen. Iedere opdracht is ook los te doen. Bekijk in dat geval dan wel de hele video (klik op de afbeelding | 3:43 min).

Begrippenlijst

Bronnen

Informatieverstrekkers. Dit kunnen personen zijn, maar ook boeken, krantenartikelen, wetenschappelijke artikelen, tijdschriften, documentaires, televisie-en radioprogramma's, websites... In de meeste gevallen maken journalisten gebruik van bronnen om aan informatie te komen. Het is belangrijk dat de bronnen betrouwbaar zijn.

Nepnieuws (fake news)

Verzonnen nieuws. Of een beetje aangepast. Bijvoorbeeld door een stukje van het verhaal weg te laten, of er iets bij te verzinnen.

Hoor en wederhoor

Als een journalist een negatief bericht wil plaatsen over personen, groepen of organisaties, dan moet de journalist de beschuldigde de kans geven om te reageren op de negatieve uitspraken.

Benodigheden:

- Digibord
- Dobbelstenen (facultatief)
- Enkele vellen papier
- Genoemd artikel geprint voor iedere leerling (zie bijlage) of op het digibord

VO onderbouw

Lesduur - 1 lesuur of 3 lesonderdelen van 15 tot 20 minuten + extra opdrachten

Maatschappijleer,
Maatschappijwetenschappen en Nederlands

Wat is waar?

INTRODUCTIE

Wat is waar?

Journalisten moeten de waarheid spreken, maar hoe doen ze dat? Dat leren jullie in deze les. Welke journalistieke regels zijn er bedacht om aan betrouwbare informatie te komen? En waarom is het zo belangrijk dat journalisten de waarheid spreken?

De waarheid

Journalistiek is het verzamelen van - in de meeste gevallen - actuele en nieuwe informatie, het beoordelen van die informatie en dat vervolgens omvormen tot een verhaal. Journalisten beoordelen de informatie op betrouwbaarheid. Is het waar?

Video: Wat is waar? (deel 1 | 0:56 sec.)

Bekijk de video door op de afbeelding hieronder te klikken.

De hoofdvraag die in de video gesteld wordt, is:
Hoe weet je wat waar is en waar kun je van op aan? In de video beantwoorden enkele voorbijgangers deze vraag.

Wat denkt de klas?

Verdeel de klas in groepjes van 3-5 leerlingen en laat ze met elkaar de volgende vragen bespreken:

1. Wat versta jij onder 'de waarheid'? Waar moet 'de waarheid' aan voldoen?
2. Is iedereen in de maatschappij verplicht om de waarheid te spreken? Wie wel/niet? En waarom?
3. Moeten journalisten de waarheid spreken? Waarom wel/niet?
4. Hoe doen of proberen ze dat, denk je?
5. Waar haal jij je nieuws vandaan? Zijn dat in jouw ogen betrouwbare nieuwsbronnen? Waarom wel/niet?
6. Ben je weleens in 'fake news' getrapt? Welk nieuws was dat en hoe kwam je erachter dat het nep was?

Bovenstaande vragen kunnen eventueel ook met één van de volgende werkvormen besproken worden:

Dobbelen: Iedere vraag correspondeert met het aantal ogen op een dobbelsteen. Laat de leerlingen om de beurt dobbelen en de vraag beantwoorden van het aantal ogen dat gegooid is. Als de leerling twee keer dezelfde vraag gooit, kan hij/zij een nieuw antwoord geven of opnieuw gooien voor een andere vraag.

Interviewen: Maak in plaats van groepjes tweetallen die elkaar gaan interviewen aan de hand van bovenstaande vragen. Laat ze om en om een vraag aan elkaar stellen en laat ze vooral ook doorvragen. Maar hoezo dan? En waarom?

Speeddaten: Laat de leerlingen in twee kringen tegenover elkaar staan of zitten. Je hebt dan een binnenring en een buitenring. Allereerst zijn de leerlingen in de binnenring de vragenstellers. De leerlingen in de binnenste ring stellen vraag 1 aan de leerling die tegenover hen zit/staat in de buitenste ring. De leerling in de buitenste ring geeft antwoord. Op het signaal van de leerkracht schuift de binnenste ring 1 plek op naar rechts. Ze stellen de 2e vraag en de leerlingen in de buitenste ring geven antwoord. Op het signaal schuift de binnenste ring weer 1 plek op naar rechts, etc. Als alle 6 vragen gesteld zijn (en er dus 6x is doorgedraaid) wisselen de rollen om en stellen de leerlingen in de buitenste ring de vragen. Nadat de leerling in de binnenring heeft geantwoord en de leerkracht het signaal heeft gegeven, schuiven de leerlingen in de buitenring 1 plek op naar rechts en stellen ze de 2e vraag, etc. Bij een oneven aantal is er op 1 plek in de kring 1 vragensteller en 2 leerlingen die antwoorden.

Koppel - na welke werkvorm dan ook - klassikaal terug en geef enkele leerlingen de beurt om antwoord te geven op de vragen.

Bronnen

Video: Wat is waar? (deel 2 | 1:22 min.)

Bekijk de video door op de afbeelding hieronder te klikken.

De journalistiek moet aan bepaalde regels voldoen. Er is een **Code voor Journalistiek** en er is een **Code van Bordeaux**. Drie belangrijke regels uit beide codes gaan over het gebruik van bronnen:

- **Check je bronnen:** dus wie vertelt het verhaal, waar ga je op af en kun je diegene ook vertrouwen?
- **Één bron is geen bron:** dus zorg ervoor dat je minimaal twee bronnen hebt die onafhankelijk van elkaar zijn. Onafhankelijk van elkaar betekent dat de bronnen geen relatie hebben met elkaar. Dat kan een liefdesrelatie zijn, maar bijvoorbeeld ook een werkrelatie waarin de ene bron de baas is van de andere bron.
- **Hoor en wederhoor:** als een journalist een negatief bericht wil plaatsen over personen, groepen of organisaties, dan moet de journalist de beschuldigde de kans geven om te reageren op de negatieve uitspraken.

In de straatinterviews vertellen de voorbijgangers hoe zij hun bronnen checken. Hoe doen de leerlingen dat?

Klassikale vragen:

- Ben jij je bewust van de bronnen die gebruikt zijn als je een (nieuws)bericht leest? Let je daar op? Waarom wel/niet?
- Doe je zelf weleens extra bronnenonderzoek als je een (nieuws)bericht niet vertrouwt? Hoe en/of waar doe je dat dan? Voorbeelden? Waarom vertrouwde je dat artikel niet?
- Wat vind je van de journalistieke regel: één bron is geen bron? Snap je wat ermee bedoeld wordt en waarom het zo belangrijk is? *Voor de docent: probeer aan te sturen op het achterhalen van de waarheid: dat kan alleen als je meerdere bronnen raadpleegt.*
- En wat vind je van de journalistieke regel: hoor en wederhoor? Snappen je wat ermee bedoeld wordt en waarom het zo belangrijk is? *Voor de docent: ook hier weer aansturen op het achterhalen van de waarheid.*

Geef de leerlingen de tijd om onderstaand artikel zelfstandig te lezen of lees het samen klassikaal:

Prominenten en collega's spreken over wangedrag WNL-baas: 'Na al die jaren nog steeds bang voor die man' (AD, 28-02-23)
<https://www.ad.nl/show/prominenten-en-collegas-spreken-over-wangedrag-wnl-baas-na-al-die-jaren-nog-steeds-bang-voor-die-man~ac181d17/>

Laat ze daarna **in groepjes** de volgende vragen bespreken. Geef aan dat er geen goed of fout is, ze mogen erover discussiëren.

- Welke bronnen zijn er gebruikt?
- Hebben de journalisten genoeg bronnen gebruikt om betrouwbaar te zijn?
- Waarom hebben de journalisten voor deze bronnen gekozen, denk je?
- Vind je de bronnen geloofwaardig?
- Missen er nog bronnen? Zou je nog andere bronnen kunnen bedenken die ze hadden kunnen raadplegen?
- Zijn de bronnen onafhankelijk van elkaar? Waarom wel/niet en hoe zijn de journalisten daarmee omgegaan?
Voor de leerkracht: de bronnen hebben of hadden wel een werkrelatie met de beschuldigde, maar door heel veel bronnen los van elkaar te spreken, ondervangen de journalisten de betrouwbaarheid. En doordat veel van de bronnen niet meer werken onder de beschuldigde zijn ze onafhankelijk.
- Is er hoor en wederhoor toegepast?
- In voldoende mate?

Als leerkracht loop je rond en luister je mee met de groepjes en help je waar nodig.

Eindig deze opdracht met een korte klassikale terugkoppeling door een aantal leerlingen antwoord te laten geven op de vragen. Laat leerlingen ook op elkaar reageren (als daar ruimte voor is).

De controlerende macht

Onafhankelijke journalistiek is een belangrijk onderdeel van de democratie. Er zijn journalisten nodig om bijvoorbeeld naar boven te halen dat de belastingdienst er een potje van maakt of dat er bedrijven zijn in Nederland die het milieu in ernstige mate vervuilen. Door berichtgeving hierover, krijgen mensen de mogelijkheid om hiervan kennis te nemen en een mening te vormen en worden desbetreffende personen, bedrijven of instellingen die zich niet aan de regels houden of er een zootje van maken ter verantwoording geroepen. Ze moeten uitleggen waarom ze zich zo gedragen en wat ze er aan willen doen om het beter te maken. De journalistiek wordt daarom vaak ook wel 'de controlerende macht' binnen een democratie genoemd. Journalisten controleren of personen, bedrijven of instellingen die een rol van betekenis hebben in de maatschappij zich wel aan de regels houden.

Video: Wat is waar? (deel 3 | 1:29 min.)

Bekijk de video door op de afbeelding hieronder te klikken.

In de video plaatst journalist Anouk Turkenburg een duidelijke stelling: **Ik denk dat Nederland geen vrij land zou kunnen zijn als er geen journalisten zouden zijn.**

Wat denken de leerlingen?

Schrijf de stelling op het bord of een groot vel papier.

Hang in drie hoeken een vel papier met 'ja', 'nee' en 'weet niet'.

Lees de stelling voor en laat iedereen reageren door te gaan zitten of staan in een van de hoeken. Zo ontstaan er drie groepen.

Elke groep gaat in de hoek argumenten verzamelen voor hun mening.

Daarna gaan de 'hoeken' klassikaal met elkaar in gesprek. Van mening veranderen is letterlijk van plaats veranderen. Geef aan dat het niet erg is om van mening te veranderen. Hierover nadenken is juist goed.

Nepnieuws

Wat is nepnieuws?

Nepnieuws is verzonden. Of een beetje aangepast. Bijvoorbeeld door een stukje van het verhaal weg te laten, of er iets bij te verzinnen. Nepnieuws herkennen kan best moeilijk zijn. Er zijn vragen die je jezelf kunt stellen om nepnieuws te achterhalen (ontleend aan Hoe?Zo!Mediawijs: <https://www.hoezomediawijs.nl/nepnieuws/>)

1. Wie heeft het bericht gemaakt?

Check altijd wie het nieuwsbericht heeft gemaakt. Bestaat deze persoon echt? Is het iemand die je kunt vertrouwen?

2. Is de titel clickbait?

Is de titel heel heftig? Of erg overdreven? Maakt ie je heel nieuwsgierig of emotioneel? Dan kan het zijn dat het niet (helemaal) waar is...

3. Is het een mening, of een grap?

Om te weten of iets een mening of een grap is, kun je jezelf afvragen: Waarom heeft diegene het artikel geschreven? Is die persoon een expert, of juist een grappenmaker?

Daarvoor moet je het hele artikel lezen en niet alleen de kop.

4. Staat het ook op andere plekken?

Kun je het bericht ook terugvinden in andere bronnen?

Controleer ook altijd de datum. Soms wordt een oud bericht opnieuw rondgestuurd.

5. Welke bron is gebruikt?

In nepnieuws worden vaak bronnen verzonden. Bijvoorbeeld: "Uit onderzoek blijkt dat...". Maar bestaat dat onderzoek wel echt? Controleer het door op het linkje naar het onderzoek te klikken. Wat

lees je nu? Klinkt het betrouwbaar?

Staat er geen bron bij het bericht? Gebruik dan een zoekmachine, zoals Google of DuckDuckGo.

De Speld

Een bekend verspreider van nepnieuws is de satirische website *De Speld*. Het idee erachter is vermaak. Op humoristische wijze nemen ze de maatschappij onder de loep.

Neem een kijkje op hun website: <https://speld.nl/>.

Als de leerlingen geen eigen device hebben, bekijk de site dan klassikaal.

Bespreek klassikaal:

Mag nepnieuws wel als vermaak? Wat vinden jullie?

Tijd om zelf een stukje nepnieuws te schrijven!

Dit mag individueel of in tweetallen. Geef de leerlingen 10 minuten de tijd om een stukje te schrijven van max. 200 woorden. Schrijf het zo dat mensen je geloven!

Geef daarna enkele leerlingen de beurt om hun stukje nepnieuws voor te lezen.

Codes

Het was groot nieuws: de diskwalificatie van Joost Klein voor de finale van het Eurovisie Songfestival 2024.

De AVRO-TROS zegt één ding, de EBU weer iets anders. Joost Klein zelf communiceert, op een enkel bericht op sociale media na, niet met de buitenwereld. In de tussentijd proberen journalisten van verschillende media toch te onderzoeken en te duiden: wat gebeurde er nou écht in Malmö?

Verdeel de klas in tweetallen.

Lees per tweetal onderstaand artikel:

<https://www.telegraaf.nl/nieuws/1244545160/ex-dorpsgenoten-over-joost-klein-het-is-een-aardige-gast-die-geen-vlieg-kwaad-doet>

Pak twee van de drie belangrijke regels uit de **Code van Journalistiek** en **Code van Bordeaux** uit opdracht 2 erbij:

- Check je bronnen, dus wie vertelt het verhaal, waar ga je op af en kun je diegene ook vertrouwen?
- Één bron is geen bron, dus zorg ervoor dat je minimaal twee bronnen hebt die onafhankelijk van elkaar zijn. Onafhankelijk van elkaar betekent dat de bronnen geen relatie hebben met elkaar. Dat kan een liefdesrelatie zijn, maar bijvoorbeeld ook een werkrelatie waarin de ene bron de baas is van de andere bron.

Laat de leerlingen onderstaande vragen eerst in hun tweetal bespreken en bespreek ze daarna klassikaal:

- Is hier sprake van betrouwbare of onbetrouwbare bronnen? Licht je antwoord toe.
- Verandert dit artikel iets in je eigen beeldvorming over Joost Klein? Hoe komt dat?

Beeld: Wikimedia Commons

▲ © ANP/ADR fotobewerking

Prominenten en collega's spreken over wangedrag WNL-baas: 'Na al die jaren nog steeds bang voor die man'

Er heerst al jaren een angstcultuur bij omroep WNL, bekend van *Goedemorgen Nederland* en *Op1*, die met name wordt veroorzaakt door omroepbaas Bert Huisjes. Hij moet daarom per direct vertrekken, zeggen prominente oud-collega's én mensen die er werkzaam zijn. „Ik heb de grootste mannen klein zien worden door Huisjes' gedrag.”

Gudo Tienhooven, Hanneke van Houwelingen, Dennis Jansen 28-02-24, 17:00

Laatste update: 29-02-24, 09:11

Bert Huisjes maakt zich sinds zijn aantreden als bestuurder en hoofdredacteur in 2011 stelselmatig schuldig aan pesten, intimidatie, manipulatief gedrag en zwangerschapsdiscriminatie, melden bronnen aan deze site. Sommige medewerkers kregen een burn-out, raakten overspannen en belandden bij een psycholoog. Deze site sprak 25 betrokkenen, uit de periode 2011 tot heden. Tien van hen, onder wie voormalig presentatoren Roos Moggré, Eva Jinek, Nikki Herr, Leonie ter Braak, Margreet Spijker en Merel Westrik, zijn bereid hun verhaal over grensoverschrijdend gedrag openlijk te delen. Soms zelfs tien jaar na dato, is het gros van de betrokkenen angstig en geëmotioneerd.

WNL, bekend van onder meer *Goedemorgen Nederland* (GMNL) en *WNL op Zondag*, kwam op 1 februari in het rapport van de commissie-Van Rijn over misstanden binnen de NPO als één van de slechtste omroepen uit de bus. Bij een enquête onder medewerkers gaf maar liefst 29 procent de werksfeer onder Huisjes een rapportcijfer 5 of lager, 94 procent ervoer pestgedrag. Uit frustratie dat het sindsdien stil blijft én uit angst dat er niets verandert, delen medewerkers hun verhaal.

Omroepbaas Bert Huisjes (56) ziet WNL, dat in 2009 wordt opgericht, als zijn levenswerk. De man die al een lange journalistieke carrière achter de rug heeft bij de Telegraaf en AD, treedt twee jaar later toe tot de omroep die zich afficheert als 'vrolijk rechts'. Huisjes wordt geroemd om zijn ijver, energie en betrokkenheid. Journalistiek is geen baantje, maar een 'manier van leven'.

Onder zijn leiding groeit Wakker Nederland (WNL) uit tot een volwaardige speler in het bestel. „Ik hou ervan om dingen voor elkaar te krijgen”, vertelde hij twee jaar geleden in het magazine Mezza. „In Hilversum schiet ik trouwens ook weleens uit mijn slof. Een reflex uit mijn jeugd. Maar nooit naar mensen die onder mij staan.”

Die laatste opmerking wordt door velen betwist. Nikki Herr werkte tussen 2017 en 2022 bij WNL, eerst als verslaggever en later als presentator van *Goedemorgen Nederland*. „Ik kreeg veel kansen waarvoor ik dankbaar ben. Maar tegelijkertijd gebeurde dit wel in een ongezonde werkcultuur. Mensen voelden niet de vrijheid om inhoudelijke discussies te voeren.” De strijd met de hoofdredacteur ging je niet winnen, zegt ze. „Sterker: het kon ervoor zorgen dat je op het strafbankje moest. Dan werd je genegeerd of kreeg je te horen dat WNL misschien niet meer de plek voor jou was. Mensen die wél tegen Huisjes in gingen, verdwenen soms na een paar maanden alweer. Hun contract werd niet verlengd, of ze gingen zelf weg. Ik heb de grootste mannen klein zien worden door Huisjes' gedrag.”

▲ Nikki Herr werkte tot 2022 bij WNL. © WNL/NPO1

Leonie ter Braak, tussen 2012 en 2017 een van de gezichten van *GMNL*: „Als aspirant-omroep was WNL een snelkookpan en liep het over van ambitie. De werkdruk was enorm, en er heerste een angstcultuur. Omdat onze hoofdredacteur/directeur alle petten op had, kon je nergens je verhaal of zorgen kwijt. Ik ben vaak bang geweest mijn baan te verliezen. Dit hardop zeggen voelt als het bevullen van m'n oude nest. Maar volgens mij verdient dat nest een goede schoonmaak.”

Zelfs talkshowkoningin Eva Jinek is elf jaar na haar vertrek bij WNL nog altijd nerveus en aangedaan als het over Huisjes gaat. „Het is niet voor niets dat ik daar zo kort heb gewerkt.” Ze kwam in 2011 van de NOS naar WNL, waar ze het ontbijtprogramma *Vandaag de dag* presenteerde en later *Eva Jinek op Zondag*. „Helaas, ik herken de verhalen. Ik hoop dat er nu iets gaat veranderen voor alle jonge mensen die er werken en die niet in dit soort situaties terecht mogen komen.”

▲ Eva Jinek presenteerde Vandaag de Dag in 2011 bij omroep WNL. © ANP / ANP Kippa

De bevindingen van de presentatoren worden massaal onderschreven. (Oud-)medewerkers schetsen het beeld dat Huisjes met zijn inhoudelijke bemoeienis 'buitenproportioneel te ver ging'. „Alles moet via Bert. Maak je zelf een keuze en blijkt die fout, dan kun je apps krijgen. Of hele e-mails. Daarin wordt het heel erg op de persoon gespeeld met teksten als 'je bent journalist-onwaardig'. Vernederend”, aldus een huidige werknemer. De roep om het vertrek van Huisjes is groot. Opmerkingen als 'Bert móet hier weg' en 'die man moet stoppen anders verandert hier niets' vallen veelvuldig tijdens de gesprekken die deze site voerde.

'Bange man'

Merel Westrik, die tussen 2011 en 2014 als tv-presentator voor de omroep werkte: „Bert is een bange man. Hij had veel angst dat WNL niet in het bestel kon blijven. Hij kon poeslief doen, prees je de hemel in en kort daarna stelde hij je positie ter discussie. Ik vergelijk het wel eens met een hond die je drie keer aait en daarna een schop geeft. Alles wordt onvoorspelbaar en onveilig.”

Hij luisterde niet, er was alleen maar druk en dreiging. Toen ik kort daarna mijn ontslagbrief inleverde, moest ik op het matje komen

- Merel Westrik

Tijdens haar zomertalkshow *Half 8 Live* kreeg ze ruzie met Huisjes over de inhoud, de tafelgasten en het tekort aan redactieleden. „Hij luisterde niet, er was alleen maar druk en dreiging. Toen ik kort daarna mijn ontslagbrief inleverde, moest ik op het matje komen. Dat ik de omroep opblies, dat niemand meer een baan had als ik dit doorzette. Ik heb het afgemaakt, werkte nog een seizoen bij WNL, maar flikkerde daar ieder bericht dat niet aan de journalistieke basisregels voldeed in de prullenbak. 'Ga er zelf lekker zitten morgenochtend.' Dat is het meest grensoverschrijdende dat ik ooit heb teruggezegd.”

Een andere voormalig WNL-journalist herkent het onvoorspelbare gedrag. Vaak zou zij rond middernacht kritische belletjes van Huisjes over het draaiboek hebben gekregen. „Regelmatig dreigde hij dat ik niet terug hoefde te komen.” Andere keren werd ze juist opgehemeld. „Het is als een relatie met een charmante man die je mishandelt. Zo voelt het ook: dat ik mentaal mishandeld ben.”

Als Bert Huisjes de werkvloer opstapt, voel je de spanning. Sommigen vluchten dan letterlijk belhokjes in

Een greep uit de kritiek van werknemers die hun verhaal uit angst voor represailles liever anoniem doen: „Bert Huisjes kon je helemaal de grond in boren. Ik ben na al die jaren nog steeds bang voor die man.” Een collega: „Als Bert Huisjes de werkvloer opstapt, voel je de spanning. Sommigen vluchten dan letterlijk belhokjes in.” Een voormalig kopstuk: „WNL is Berts levenswerk, daar moet alles en iedereen onder lijden.”

Een ex-werknemer die al jaren weg is: „Terwijl ik erover praat, voel ik de spanning weer in mijn lijf.” Een ander: „Ten overstaan van collega's kleineerde hij mij met opmerkingen als 'Dit snap jij niet, je bent te jong.'” En: „Het is moderne slavernij,” zegt een anonieme bron, ook verwijzend naar het rapport Van Rijn waarin staat dat WNL-respondenten gemiddeld twee keer zoveel overuren maken ten opzichte van elders. WNL wordt een 'vergiftigd nest' genoemd, Huisjes 'Bertlusconi', 'Angry Bert' en een 'gevaarlijke alleenheerser'.

▲ Bert Huisjes © Shody Careman

Zwangerschapsdiscriminatie

Medewerksters die zwanger raakten, kregen het te verduren. Contracten zouden niet zijn verlengd, of vrouwen moesten zes maanden uit dienst. Deze site zag een mail van Huisjes aan een medewerkster waarin hij haar adviseert te gaan 'sporten en afvallen' als zij haar verdere tv-ambities zou willen waarmaken. Ze was net terug van zwangerschapsverlof. De medewerkster bevestigt desgevraagd het bestaan van de mail, maar wil er nu geen toelichting op geven.

Roos Moggré van EenVandaag, die jarenlang bij WNL te zien was als *GMNL*-presentator, kan erover meepraten. „Tijdens mijn verlof wist ik niet of ik nog terug mocht komen. Als je zwanger was, werd je lang in onzekerheid gelaten over je baan, gestraft in het rooster en aangesproken op je lijf of energie.”

▲ Roos Moggré © privebeeld

Ook oud-collega Leonie ter Braak verkeert na de geboorte van haar zoon in 2016 een tijd in onzekerheid. Net als Moggré heeft Ter Braak correspondentie uit die tijd bewaard, die deze site inzag. „Ik voelde me tijdens mijn verlof zeer kwetsbaar en angstig. Het contractvoorstel waarin stond dat ik zou terugkeren, werd nooit getekend. Een week voor mijn terugkeer was ik mijn solo-plek op televisie kwijt en werd plots voorgesteld om voorlopig nachtradio te gaan maken.”

Ook Roos Barneveld, tussen 2016 en 2018 radioredacteur, uit kritiek op de ‘rommelige organisatie’. „Geen uitbetaling van overuren en onregelmatigheidstoeslag. Ik ben ongeveer 5000 euro misgelopen, maar durfde er niet achteraan te gaan. Ik dacht: straks heb ik Bert tegen me. Wat zijn de gevolgen?” Pas in 2022 werd een externe vertrouwenspersoon aangesteld. Presentatrice Margreet Spijker, bekend van *RTL Nieuws* en *WNL op Zondag*, momenteel presentatiecoach bij WNL: „Bert zei tegen mij: ‘Jij mag daar niet mee praten’. Dat heb ik gemeld bij de commissie Van Rijn.”

Rechtse partijen

Veel klachten zijn er ook over journalistiek-inhoudelijke keuzes. Gasten die de rechtse omroep goedgezind of belangrijk waren voor de toekomst van WNL, moesten te vriend worden gehouden. Discussies werden vaak de kop ingedrukt, zegt ook *EenVandaag*-journalist Floris Prenger, die vorig jaar bij WNL nog eindredacteur was voor *GMNL*: „Bert zei na mijn kritiek: ‘Mag ik je eraan helpen herinneren dat je hier een tijdelijk contract hebt?’” Prenger doet zijn verhaal vooral als steun voor de jonge generatie die nu bij WNL werkt. „Zij krijgen wat mij betreft een verkeerd beeld van wat journalistiek moet zijn.”

Vooraf het CDA en de VVD werden gespaard. „Deze partijen werd het bewust makkelijk gemaakt in interviews”, aldus voormalig politiek redacteur Joost Bekendam. „In die gevallen gingen we de grens van propaganda over.” Bekendam, die in 2018 voor *GMNL* werkte, wijst op een voorval op zijn derde werkdag. Telegraaf-journalist Wierd Duk pleitte in het programma voor het behoud van standbeelden uit het koloniale verleden. Hij moest ‘gelijk krijgen’ en mocht niet kritisch worden bevraagd. „Ik ben na vijf maanden vertrokken, maar had al op dag drie weg moeten gaan.”

Bert is zó bang dat de politiek zijn omroep zal wegbezuinigen. Hij pleast de VVD en CDA heel hard

- Margreet Spijker

Margreet Spijker vult aan: „Bert is zó bang dat de politiek zijn omroep zal wegbezuinigen. Hij pleast de VVD en CDA heel hard in de hoop dat het dan wel goedkomt met zijn ‘familiebedrijf’.”

Niet alle WNL-medewerkers delen de aantijgingen. Huisjes krijgt steun van bekende WNL-gezichten als Rick Nieman en Sven Kockelmann. De eerste noemt de slechte ervaringen van collega’s ‘verdrietig’ maar herkent ‘echt niets’ van de vele klachten. „Bert is hoofdredacteur, het zou raar zijn als hij zich er niet af en toe mee zou bemoeien. Hij is er in geslaagd om WNL als een klein piratenbootje naar een volwaardige omroep te loodsen. Onderweg is er helaas vast wel eens iets misgegaan.” Ook Op1-presentator Kockelman zegt zich ‘geenszins te herkennen’ in de geschetste angstcultuur: „Niet op mijn eigen redactie, niet wat betreft mijn eigen band met Bert.”

▲ Sven Kockelmann presenteert voor WNL Op1. © ANP / ANP

Angstaanjagend

Veel grensoverschrijdend gedrag zou bij *GMNL* hebben plaatsgevonden, maar ook bij de talkshow *Op1* klinkt kritiek. WNL verzorgt met kopstukken als Sven Kockelmann, Fidan Ekiz, Jort Kelder en Welmoed Sijsma enkele avonden van het late night-programma, waarvoor Bert Huisjes tot 31 december vorig jaar aanspreekpunt was. In die hoedanigheid kreeg hij afgelopen zomer een conflict met Rachel Franse, die eindredacteur was van *Op1*. „Ik ben daar vertrokken omdat Huisjes een jaar lang zeer bewust over mijn grenzen ging. Met name zijn volstrekt onvoorspelbare gedrag is totaal onwerkbaar en angstaanjagend. Hij dreigde dat hij ervoor zou zorgen dat ik mijn baan moest inleveren als ik me niet aan ‘zijn’ regels hield, om de dag erna op me af te lopen en me te omhelzen met de woorden: ‘Je weet toch hoe gek ik op je ben?!’

WNL-medewerkers ontvingen even na het rapport van Van Rijn een excuusmail van Huisjes die de uitkomsten volgens meerdere bronnen aanvankelijk bagatelliseerde. ‘Emotie op afstand zetten is een mechanisme om te kunnen functioneren’, schrijft hij daarin. ‘Ik wil met nadruk aan jullie laten weten dat ik niets van kritiek of bevindingen bagatelliseer of relativeer.’ Aan deze mea culpa wordt weinig waarde gehecht. Omroepmedewerkers laten weten niet meer in een positieve ommezwaai te geloven. Huisjes zou meer dan eens beterschap hebben beloofd. „Maar de geschiedenis herhaalt zich steeds”, aldus een medewerker.

„Ik denk dat er een nieuwe hoofdredactie nodig is om de problemen op te lossen”, stelt Roos Moggré. „Het moet weer een plek worden waar je veilig en met plezier kunt werken. Dat is nu niet zo. WNL is een eenmanszaak, maar dan betaald door de belastingbetaler.”

Reactie Bert Huisjes, hoofdredacteur WNL

„Van de honderden medewerkers die in de afgelopen 12,5 jaar bij WNL werkten, hebben vijftien anonieme (oud-)medewerkers en tien mensen (met naam) nare ervaringen gemeld aan het AD. Dat vind ik erg te horen.’ Sommige recente zaken zijn besproken. Ook andere klachten had ik graag eerder besproken. Mijn deur stond en staat daarvoor nog steeds open.”

„De klachten richten zich veelal op de bemoeienissen van mij als hoofdredacteur. Wie geen fouten maakt gooit de eerste steen, is het gezegde, en ook ik maak in mijn werk zeker fouten. In de voorvallen die het AD mij heeft voorgelegd gaat het vaak om directe of indirecte hoofdredactionele bemoeienis met de inhoud. WNL werkt in de ochtendshow met veel jonge journalisten die niet vanzelfsprekend de meer rechtse missie volgen. Het is echter wel de reden waarvoor WNL een zendmachtiging heeft gekregen. Het is de taak van een hoofdredacteur de redactionele koers te bewaken. Soms leidt dat tot stevige inhoudelijke discussies, soms via de niet ideale indirecte lijn van eindredacteuren of samenstellers. Dat dit soms te stevig was, zoals genoemd, hoe menselijk ook, zegt alles over de ambities en betrokkenheid. Vroeger was dit meer dan nu. Te hard overkomen is zelden goed, dat onderschrijf ik. De toon hoeft niet hard te zijn.

„Ook in het rapport van de commissie van Rijn komt WNL er relatief slecht af. Een verbetering van de organisatie is nodig. Inmiddels zijn diverse maatregelen getroffen, en meer maatregelen volgen. Leidinggevenden krijgen extra coaching. Bij Goedemorgen Nederland zal journalist Carel Kuyl onderzoek doen om de structuur en werkverhoudingen te verbeteren. Ipsos is gevraagd een onafhankelijk medewerkersonderzoek te doen. WNL heeft sinds 2022 een externe vertrouwenspersoon, die in 2022 als 2023 één klacht rapporteerde. Van de Nederlandse Vereniging voor Journalisten zijn geen klachten ontvangen. Dit betekent dat deze meldprocedure, gezien de klachten, beter kan en moet.”

„Elke klacht en de opvolging nemen we serieus. Huidige en oud medewerkers die zich onheus behandeld hebben gevoeld en dat willen bespreken zijn altijd welkom. Zo kunnen we leren om het beter te doen.”

Reactie NPO

De Raad van Bestuur van de NPO schrikt van de publicatie op deze site. ‘Bij de publieke omroep mag geen plek zijn voor ongewenst gedrag of een sociaal onveilige werkomgeving. Het is van groot belang dat de medewerkers zich gesteund voelen om grensoverschrijdend gedrag niet te accepteren. De NPO prijst de moed van iedereen die hierover naar buiten treedt.’

‘Deze nieuwe signalen tonen aan dat er urgentie is geboden om met een gezamenlijk plan van aanpak te komen om de recente aanbevelingen van de Onderzoekscommissie Gedrag en Cultuur Omroepen (OGCO) op te volgen en daarmee een veilige werkomgeving bij de publieke omroep te realiseren. De NPO werkt momenteel met de omroepen aan dit overkoepelende plan, dat begin maart wordt besproken met de staatssecretaris van Cultuur en Media. Wanneer dit plan is vastgesteld, zal de NPO laten weten hoe de communicatie daarover zal plaatsvinden.’

'Joost komt er ook zo wel'

Ex-dorpsgenoten over Joost Klein: 'Het is een aardige gast, die geen vlieg kwaad doet'

Door ANDRÉ SPAANSEN
14 mei 2024 in BINNENLAND

LEEWARDEN - In thuisprovincie Friesland is de trots op Joost Klein onveranderd groot. De teleurstelling om zijn diskwalificatie is wat verminderd, blijkt uit een ronde door de gemeente Leeuwarden. Klein is er vooralsnog nog niet gezien, vertellen inwoners soms met een knipoog. „Het blijft wel balen.”

Britsum ligt in de gemeente, niet ver van Vliegbasis Leeuwarden. Klein woonde er, totdat zijn ouders overleden toen hij nog een jongen was. Die ervaring komt terug in wereldhit 'Europapa'.

BEKIJK OOK:

[Steeds meer details over incident met Joost Klein op Songfestival](#)

Marleen Kamminga (53) is aan het tuinieren. Ze volgde het nieuws rondom Joost. „Hij heeft hier als kind in het dorp gewoond. Een blonde jongen was het! Tussen hun huis en ons zat één woning.” Een bijzondere tijd in een fijn dorp. „Ik ben later verhuisd naar ons huis hier, een stukje verderop dus. Jammer dat hij niet mocht meedoen.”

De tekst gaat verder onder de foto.

IRÉ SPAANSEN

en Kamminga woonde in het verleden vlakbij Joost.

Iedereen kent het verhaal van de ouders van de toen nog zo jonge Klein en dat hij daarna werd opgevangen bij zijn naaste familie. Het is hem zeer gegund nu internationaal door te breken, is de teneur.

BEKIJK OOK:

Diskwalificatie Joost Klein de tweede afgang op rij voor Nederland op Songfestival: 'Klap in het gezicht'

'Hij ging zijn eigen gang'

Verderop is Miryam Reitsma (53) druk bij basisschool De Swirrel. Kinderen spelen in het zonnetje. „We hebben hier kinderen van 4 tot 12 jaar oud”, vertelt ze, terwijl een jongetje 'Juf! Juf!' tegen haar roept. „In de tijd dat hij op de openbare school zat, waren er hier nog twee scholen. Dit is een fusieschool.” Ze had Joost in de klas. „Het was een lief mannetje. Hij ging zijn eigen gang.”

In het dorp werd nog geglimlacht om een interview dat Klein gaf over zijn voormalige woonplaats. „Hij zei dat iedereen op klompen naar school kwam. Dat was een beetje overdreven.” Het is zuur dat de songfestivalheld in wording met de domper te maken kreeg. „Mijn kinderen vonden het ook interessant. We zaten er klaar voor.”

© ANDRÉ SPAANSEN

Bakker Niels van der Wal uit Stiens bakte speciale Joost Klein-baksels.

'Slimme jongen'

Klaas Hoekstra (70) heeft nog herinneringen aan Joost. Hij woonde iets verderop in de straat. „Hij kon goed leren, een slimme jongen. Het tragische verloop, dat weten we ook”, vertelt hij rondom de lunch met zijn vrouw. „Ze woonden hier, toen zijn vader ziek werd en relatief kort daarna zijn moeder overleed.” Dat maakte indruk. „Als je dat meemaakt, op die leeftijd... Gelukkig opgevangen door zijn broer en zus.”

Het herkenbare beeld staat hem en anderen goed bij. „Een jongen met halflang blond haar. Die premier wilde worden, zei hij eens. Maar hij ging dus het internet op, toen de festivals en nu de wereld in!” Het is 'ontzettend balen' dat de gedroomde finale er niet kwam, een zwart randje aan deze dagen van puur plezier en meeleven in Friesland. „Een aardige gast, die geen vlieg kwaad doet, leek ons. Het is vermoedelijk toch de emotie geweest. Overprikkeld.”

Toast Klein

Na het vertrek uit Britsum woonde Klein in het nabije Stiens. Ook daar maakte deze week het nodige los. Bakker Niels van der Wal (36) haakte in met een tas met thema-bakwerk. „Ik zat eerder nog niet op de vlogs, maar leerlingen wel. Dat was leuk om op te reageren. Zeker omdat Joost aangaf dat hij gek was op Fries suikerbrood.” Nu is de actie ten einde. De bakker toont de laatste restanten. „'Toast Klein' en dergelijke”, lacht hij. De afloop in Zweden was niet zo positief, maar Van der Wal houdt de moed erin. „Hij heeft steeds meer volgers.”

In Kleins stad Leeuwarden is de artiest nog niet gezien sinds hij zondagavond weer voet op Nederlandse bodem zette. „Leeuwarden is een creatieve stad”, vertelt Bjorn Verbree. Hij staat met een koffiestandje in hartje stad. Niet gek dus dat Klein met zijn enthousiasme en energie het internet en het podium veroverde, stelt de Fries. Verbree over de zure afloop: „Je gunt het niemand. Maar mogelijk is het beter. Je hebt toch de indruk dat het tijdens 'Eurovisie' niet meer draait om talent, maar om van alles en nog wat.” Zoals meer Friezen uit zichzelf zeggen: „Joost komt er zo ook wel.”

© ANDRÉ SPAANSEN

Klaas Hoekstra kende Joost Klein als een slimme jongen, die goed kon leren.

Wat is waar? is een uitgave van Nieuws in de klas.
De opdrachten zijn bestemd voor scholieren in de onderbouw van het
VO.

© Nieuws in de klas, Amsterdam
Uitgave Wat is het nieuws?

Samenstelling en redactie: Anne de Vroomen en Laila de Miranda

Het kopiëren van delen ten behoeve van het gebruik door
leerlingen is onbeperkt toegestaan. Het kopiëren van enig
onderdeel ten behoeve van elk ander gebruik is alleen
toegestaan na schriftelijk verkregen toestemming van
de uitgever.

e info@nieuwsindeklas.nl
w www.nieuwsindeklas.nl